

Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum

Műszaki Örökség Program

Szakmai beszámoló

2012-2013.

A Műszaki Örökség Program szakmai beszámolója

MŰSZAKI ÖRÖKSÉG

A Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum 2009-ben hozta létre a Műszaki Örökség Programot (röviden: MÖP), hogy cselekvési és stratégiai tervével hozzájáruljon az egyesített Közlekedési Múzeum és Országos Műszaki Múzeum sikeres működéséhez, valamint az Alapító Okiratban megfogalmazott kiemelt célok megvalósulásához.

A program megvalósítását fennállása óta a fenntartói támogatás tette lehetővé. Az emberi erőforrások miniszteréhez benyújtott pályázatunk pozitív elbírálása után a megítélt nettó 2 000 000,- Forint felhasználásával teljesítettük a MÖP 2012-es feladatait. A program működtetésére továbbra is biztosítottuk a saját, meglévő erőforrásokat (pl. szakmai, technikai-infrastrukturális), pluszforrásokat azonban – a múzeum szűkös anyagi hátterére való tekintettel – csak minimális szinten tudtunk bevonni.

A 2012-ES ÉVBEN VÁLLALT FŐBB FELADATOK ÉS CÉLKITŰZÉSEK

A MÖP Stratégiai tervnek (2009-2013) és a miniszteri döntésnek megfelelően a program 2012-es évi fő feladatait és céljait, valamint a várható eredményeket a következőképpen határoztuk meg:

- **Turisztikai felmérés**

Célok: A projekt célja, hogy kérdőív segítségével felmérje a hazai turizmusban rejlő lehetőségeket a műszaki muzeológia szempontrendszerét figyelembe véve, valamint azt, hogy a kulturális turizmus résztvevői mennyire ismerik a műszaki emlékeket őrző múzeumokat és magángyűjteményeket, továbbá hogy választ kapjunk arra, milyen lehetőségei vannak az ipari és technikai kultúrát népszerűsítő turizmusnak.

Várható eredmények: Hiánypótló ismeretanyag a területről és hozzájárulás a műszaki muzeológia népszerűsítéséhez.

- **Magángyűjtők hónapja kiállítás megrendezése**

Célok: A Magángyűjtők hónapja kiállítás-sorozat célja, hogy kiállítási és bemutatkozási lehetőséget biztosítson a magángyűjtőknek, valamint felhívja a látogatók figyelmét a műszaki emlékek értékére és jelentőségére.

Várható eredmények: A Magángyűjtők hónapja c. időszaki tárlat megrendezése harmadik alkalommal, látogatói ismeretek bővítése, jó gyakorlat, modellértékű pályázat népszerűsítése.

- **Honlap karbantartása és eszközbeszerzés**

Célok: A honlap több fázisban újult meg, jelenlegi formája felhasználóbarát, letisztult és könnyen áttekinthető. A honlap utolsó fejlesztési fázisában meg kell oldani a saját üzemeltetést, ez által a közvetlen fenntartási költségek is csökkennek.

Várható eredmények: Hatékony és eredményes kommunikáció a nagyközönséggel, illetve információátadás a műszaki muzeológia szakemberei, valamint a magángyűjtők számára.

- **Műszaki és ipari örökség Magyarországon c. útikönyv elkészítése**

Célok: A hiánypótló útikönyv átfogó képet ad Magyarország műszaki és ipari örökségéről, különös tekintettel az ipari műemlékekre, technikatörténeti kincsekre.

Várható eredmények: A múzeumi pénztárban kapható útikönyv, mely Magyarország ipari és műszaki örökségét népszerűsíti. Ezen felül szakági disszeminációs célokat is szolgál (a kész kiadványt múzeumok, szabadidő-szervező pedagógusok és utazási irodák is megkapják).

Emellett további, a támogatást nem érintő, de a MÖP szakmai tevékenységéhez szervesen kapcsolódó részfeladatok ellátására is sor került. Az első részfeladat a MÖP legnépszerűbb alprogramját, a *Műszaki Örökség „Osztálykirándulóknak” alprogramot* érintette, melynek célja, hogy az „osztálykiránduló” diákok széles rétege megismerkedhessen a mérnöki alkotómunka

szépségeivel, a hazai technika- és ipartörténeti emlékek jelentőségével. Az alprogram keretében időszakonként meghirdetett játékok a fenti célokat népszerűsítik.

Az első játékot a 2009/2010-es tanévben hirdettük meg, melyhez összesen 22 műszaki muzeális intézmény csatlakozott, és több mint tíz iskola örökítette meg a műszaki múzeumokban tett látogatást kép vagy videófelvétel formájában. A nyertes osztály egy sétarepülésen vett részt a világ egyik legismertebb repülőgépével, a legendás Li-2-vel Budaörs és Esztergom között. A főnyereményt a Ferihegyi Repülőgép Emlékpark ajánlotta fel.

A következő játékot a 2012/2013-as tanév végén terveztük lebonyolítani (a játék menetét kidolgoztuk), de a verseny helyszínét és a nyereményt biztosító Neszmélyi Hajóskanzen területét elöntötte az áradó Duna. A rendkívüli árvízi helyzetre való tekintettel a játékot a következő tanévben bonyolítjuk le. A játék nyereményét, egy hosszú hétvégét a Neszmélyi gőzhajón, a támogató továbbra is biztosítja. A festői környezetben horgonyzó hajón emeletes ágyakkal berendezett kabinokban történik majd az „osztálykirándulók” elszállásolása, valamint a fődíj része a félpanziós ellátás is.

Szintén szervesen kapcsolódó részfeladat az időszakonként megrendezett szakmai fórum is. A soron következő eseményt 2012. november 17-én rendeztük meg. Az V. Szakmai fórum témája a nemrég alakult Magyar Gyűjtők Társasága volt. (A szakmai fórum programpontjait az 1. sz. táblázat foglalja össze.)

A konferencia helyszínéül a múzeum tanácsterme szolgált. Tóth György, a Magyar Gyűjtők Társasága nevében ismertette az új kezdeményezést, melyet tíz magángyűjtő hívott életre. A *Műszaki örökség magángyűjteményekben* című felmérés eredményeinek bemutatása után a résztvevők megerősítették, hogy a magángyűjteményekkel kapcsolatban a legnagyobb gond a raktározás kérdése, valamint a bemutatási lehetőségek szűkösége.

A szakmai fórumon ismételten felmerült, hogy **elengedhetetlenül szükséges egy "Hogy unokáink is lássák" című, a Reneszánsz évben meghirdetett pályázathoz hasonló újabb forrás biztosítása** a műszaki emlékeket őrző köz- és magánintézményeknek, alapítványi múzeumoknak, valamint a magángyűjtők számára. (A pályázat a hazai ipari és műszaki kultúra emlékeinek szellemi „birtokbavételére”, népszerűsítésére, őrzésük és hozzáférhetőségük

megújítására irányult.) **A Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum, ahogy a szóban forgó pályázatnál, úgy egy esetleges újabb projekt megvalósítását és szakmai lebonyolítását is vállalja.**

MAGÁNGYŰJTŐK HÓNAPJA KIÁLLÍTÁS-SOROZAT

A szakmai fórumon a véleménycserék mellett további egyeztetésre is sor került. Megállapodtunk a soron következő, immár harmadik alkalommal megrendezésre kerülő Magángyűjtők hónapja kiállítás-sorozat témájában is, mely a Magyar Gyűjtők Társasága tagjainak gyűjteményi anyagára épül. A feladat bonyolultságát a gyűjtemények sokfélesége adta, valamint hogy a széles nagyközönséget szeretnénk megszólítani, mivel a szűk szakmai réteg már ismeri a gyűjteményi anyagot. Kézenfekvő megoldásnak tűnt, hogy különböző mesterségek használati eszközeiből nyíljon kiállítás, az viszont nehezebb vállalkozásnak bizonyult, hogyan váljon izgalmas kiállítássá, és mivel keltsük fel az érdeklődést a nagyközönség otthonaiban is fel-felbukkanó tárgyak (fúró, véső, fejsze stb.) iránt.

A Mesterségem címere című időszaki kiállítás 2013. március 14-én nyílt meg, és 2014. április 28-ig volt látogatható. A tárlat keretében négy, tágabb értelemben vett mesterség (a fodrász, a szabó, valamint a fa- és a bőr mesterei) használati tárgyait mutattuk be. A kiállítás céljából épített lapos tárló lehetőséget biztosított arra, hogy az egykor használatos eszközöket tematikusan és látványosan mutassuk be – kihasználva a múzeum Erzsébet-termének pozitív adottságait.

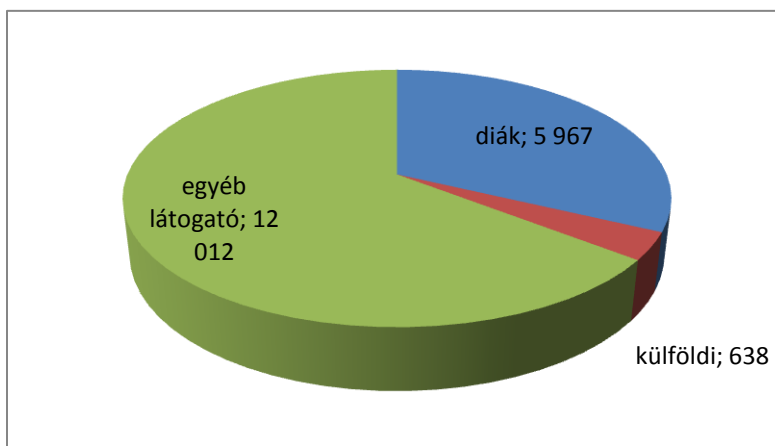

Fényképek a Mesterségem címere c. kiállításból

Március 15-i nemzeti ünnepünk előtt egy nappal – amikor is a hírműsorok bővelkednek új információkban, programlehetőségekben – nyíló kiállításunkra az írott és az elektronikus sajtó szinte teljes spektruma megjelent. A kiállításról számos elektronikus médium beszámolt, mint például az *m1* csatorna reggeli műsorblokkja és a délelőtti *Család-barát* szolgáltató magazinműsor élő bejelentkezése, de az *atv* helyszíni riportját, vagy a *Zugló TV* beszámolóját is megemlíthetjük. Továbbá riportot készített a *Kossuth*, a *Lánchíd* és a *Mária Rádió* is. Az időszakos tárlattal az országos napi- és hetilapok is foglalkoztak. **Összesen 43 sajtómegjelenést regisztráltunk.**

A kiállítás népszerűsége a látogatók körében egyértelmű volt. A szakvezetések és a múzeumpedagógiai foglalkozások során örömmel nyugtáztuk, hogy látogatóink szerették a kiállítást. Külön értékelték, hogy játékos formában (keresztrejtvény, „szópárbaj”) ismerkedhettek meg egy-egy mesterség fontosabb munkaeszközeivel, vagy épp a napjainkban kevésbé ismert szavak jelentésével.

A kiállítást nyitva tartásának időtartama alatt 18 617 fő kereste fel, ebből 32 % diák, 3 % külföldi látogató volt.. Így – céljainknak megfelelően - **több ezer diák, köztük sok száz pályaválasztó fiatal megtekintette a tárlatot.**

Látogatók száma és megoszlása a kiállítás nyitva tartása idején

Szakmai szempontból az alábbi következtetéseket vonhatjuk le:

- megfelelő eszközök, rendelkezésre álló speciális tárlók esetén a kevésbé látványos műtárgyak is elhelyezhetőek esztétikusan,
- közepesen jó adottságokkal rendelkező időszak kiállítótérben minimális anyagköltség ráfordítással, nettó 100 000,- Forint körül is rendezhető színvonalas kiállítás,
- **a költségszint alacsony szinten tartásához az kell, hogy a magángyűjtők aktívan hozzájáruljanak a kiállítás sikeréhez** (műtárgyszállítás önerőből, a kiállítani kívánt tárgyak restauráltak és tiszták legyenek, szakmai kapcsolatrendszer kiaknázása stb.).

A MŰSZAKI ÖRÖKSÉG LEHETŐSÉGEI A KULTURÁLIS TURIZMUSBAN

A Műszaki örökség lehetőségei a kulturális turizmusban című kutatás 2012 utolsó negyedében zajlott. A minta elemszáma: 202 fő. **A kutatásnak három fő fázisa volt: az elsődleges kutatáson belül kvantitatív, majd kvalitatív kutatás került lebonyolításra, a kutatás célcsoportja, a potenciális látogatók körében. A projekt kivitelezése érdekében műszaki és technikatörténeti gyűjtemények, múzeumok adatbázisainak elemzésére is sor került.**

„A kutatás eredményeiből levonható javaslatok és következtetések az alábbiak szerint foglalhatók össze:

- A műszaki örökség népszerűsítése kiemelkedően fontos feladat. Ez történhet direkt módon, de érdemes fontolóra venni az utazási irodákkal való kapcsolatfelvételt is.

Harmadik lehetőség az, hogy maguk a múzeumok folytatnak aktívabb marketingkommunikációs tevékenységet. **Nem elhanyagolható az útikönyvek szerepe sem, melyek szakszerű, tartalmilag igényes tájékoztatást adnak a turizmus résztvevőinek.**

- A vélemények alapján a műszaki örökséget népszerűsíteni már a gyerekek körében szükséges, például az iskolákban, tanórák (technika, fizika, környezetismeret, stb.) keretében.
- Világtrend az interaktivitás, a párbeszédre alapuló kommunikáció, a *„Nem szabad megragadni a múltban, számomra a múltból nyert tudás a jövőbe épül be és egy műszaki múzeumnak pláne ezt kell megmutatnia”* szemlélet. Ezért a múzeumnak együtt kell fejlődnie a kommunikációs technológiával (interaktív, hologramos, audiovizuális műszaki megoldások), és nem elegendő már a tárlatvezetés.
- A múzeumi látogatásoknak is élményt kell nyújtani aktív cselekvésbe való bevonással, interaktív játékokkal, filmekkel, kipróbálási lehetőségekkel, autentikus környezet megteremtésével, hogy a múzeumlátogatás ne legyen unalmas és hosszasan tűnő programpont.
- Az internet fontos információs forrás. Nem csupán a rokonok és barátok befolyásolják az utazókat, hanem az internetes fórumokon megjelenő vélemények, az egyes célzott intézmények honlapjai, utazási irodák ajánlatai.
- **Döntő módon az egyénileg szervezett utazás a jellemző, mindazonáltal sokféle szolgáltatást igénybe vesznek az utazási irodáktól is az utazók.** Ezért érdemes az utazási irodáknak olyan programcsomagot összeállítani, amely kifejezetten a műszaki örökség iránti figyelemfelkeltő programokat is tartalmaz. A programcsomagban nem csupán az elsődleges célcsoporthoz kellene szólni, hanem kifejezetten felhívni a figyelmet arra, hogy a gyermekek számára miben nyújthat élményt egy-egy múzeum.
- Felvetődött az a gondolat is, hogy be kellene vezetni az idősavók szerinti differenciált belépőjegy árakat a múzeumokban.
- A közterületeken gondoskodni kell arról, hogy a múzeumokról tájékoztató táblák legyenek elhelyezve.

- Szükséges lenne, hogy a tömegkommunikáció többet foglalkozzon a műszaki örökség népszerűsítésével.”

A kutatás megállapításainak hasznosítása a Műszaki Örökség Program jövőbeni feladata.

MŰSZAKI ÉS IPARI ÖRÖKSÉG MAGYARORSZÁGON – RENDHAGYÓ ÚTIKÖNYV (1.) KIADVÁNY BEMUTATÁSA

A műszaki örökség lehetőségei a kulturális turizmusban című kutatás eredményei igazolták, hogy a kulturális turizmuson belül nem elhanyagolható az útikönyvek szerepe, melyek „szakszerű, tartalmilag igényes tájékoztatást adnak a turizmus résztvevőinek” – legyen az akár turisztikai információs központ, utazásszervező iroda vagy érdeklődő turista.

A hiánypótló útikönyv átfogó képet ad Magyarország műszaki és ipari örökségéről, különös tekintettel ipari műemlékeire, technikatörténeti kincseire. A hagyományos útikönyvek mintáját követve a kiadvány három részből tevődik össze. Az első részben rövid áttekintést kapunk a témáról ismertető és ajánló formájában. A második fejezet a leghangsúlyosabb és terjedelmét tekintve a leghosszabb rész, mely Magyarország ipari és műszaki örökségét mutatja be turisztikai régió szerinti bontásban. A helyszínek általános leírása és elérhetősége mellett számos tippet és plusz információt is kapunk az adott múzeum vagy magángyűjtemény egy-egy kiemelkedő műtárgycsoportjáról, mindezt rövid, ismeretterjesztő formában. Az egyes oldalak „margóit” kisméretű fotók díszítik, valamint különböző jelek nyújtanak tájékoztatást az igénybe vehető szolgáltatásokról. Az útikönyv végén szereplő tematikus mutató segítségével kényelmesebbé válik a tájékozódás.

JELEK ÉS RÖVIDÍTÉSEK MAGYARÁZATA

 Múzeum/kiállítóhely címe	 Eredeti környezet
 Telefonszám	 Tematikus mutató
 Honlap elérhetősége	 Egyéb szolgáltatás
 E-mail cím	 Biztos tipp
 Nyitva tartás	 Egyedülállóság

- Belépődíj
- Akadálymentesített kiállítóter (*-gal: részben)
- Múzeumi vagy közeli parkoló (*-gal: utcai parkolás)
- Tárlatvezetés (zászlóval: adott nyelvű vezetés)
- Múzeumpedagógia
- Könyvtár
- Ajándékbolt
- Büfé

KBM - Központi Bányászati Múzeum
 MMKM - Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum
 MOGIM - Magyar Olaj- és Gázipari Múzeum

Borító, valamint a jelek és rövidítések magyarázata

A terjedelmi korlátból fakadóan az első kiadvány átfogó képet, de nem a teljes kínálatot mutatja be. A malomipartól kezdve a herendi Porcelaniumon keresztül a paksi Atomenergetikai Múzeumig számos műszaki és ipari emlék, kiállítóhely megtalálható a kiadványban.

A szerkesztői munkálatokat megelőzően egy kérdőívet állítottunk össze ezen intézményeknek. A kérdőív két részből állt. Az általános részben arra kérdeztünk rá, hogy az adott kiállítóhely belépődíjas-e, akadálymentesített-e, milyen rend szerint tart nyitva, milyen egyéb szolgáltatásokat nyújt. A második részben a kiállítóhely bemutatását kértük. A válaszolási hajlandóság közel 100 %-os volt. Ez annak tudható be, hogy az intézmények kiemelkedő érdeke, hogy minél több bemutatkozási „felületet” kapjanak. A kiadvány megjelenése óta még nem telt el annyi idő, hogy messzemenő következtetéseket tudjunk levonni az útikönyvvel kapcsolatban. **Annyi bizonyos, hogy a szűkebb értelemben vett szakma, vagyis a műszaki muzeológia**

örömmel vette a kezdeményezést; célját pedig akkor fogja betölteni, ha a kiadványból sorozat lesz, és az ismeretanyag az internetre is felkerül adatbázis formájában.

A program utolsó részfeladata a honlap kérdése. A támogatási keretösszeg terhére megvásároltuk a számítógépes munkaállomást, valamint befejeztük a honlap fejlesztését. A jelenlegi internetes elérhetőség átfogó képet ad a műszaki örökség gazdagságáról. A költségek csökkentése érdekében az aktuális információkat a múzeum honlapjára fogjuk feltölteni. Az új menüpontot a weblapon kialakítottuk, az információk feltöltését folyamatosan végezzük.

